

FORENA

SJUKFÖRSÄKRING

*Delutdrag 2 ur Forenas stora
sjukförsäkringsrapport*

SJUKFRÅNVARONS FÖRSÄKRINGS- KOSTNADER OCH DESS FINANSIERING

Sjukförsäkringen där sjukpenning och sjukersättning utgör de största kostnadsposterna finansieras via sjukförsäkringsavgiften som är en av sex så kallade socialavgifter som ingår i arbetsgivaravgifterna. Trots namnet arbetsgivaravgifter så är det avgifter som tas ut från löntagarnas löneutrymme och betalas in av arbetsgivarna. Sjukförsäkringen har under det senaste decenniet gått med betydande underskott på mellan 9 till 24 miljarder kronor per år (se tabell 13). Orsaken till underskotten är att staten inte anpassar sjukförsäkringsavgiften till försäkringens kostnader. Ett agerande som sker i strid med socialavgiftslagen och lagen om fördelning av socialavgifter. Intentionen i dessa lagar är att sjukförsäkringsavgiften ska finansiera kostnaderna för försäkringsersättningarna. Detta gäller även övriga socialavgifter förutom ålderspensionsavgiften där avgiftsuttaget som gäller inkomstdelar som överstiger intjänandetaket för allmän pension ”ska föras till staten”.¹³ Arbetsgivaravgifterna ger emellertid mer än tillräckligt med inkomster för staten för att täcka underskottet i sjukförsäkringen. Sedan 2012 har socialförsäkringarna årligen gått med överskott bortsett från 2020 då extraordinära åtgärder sjösattes för att möta coronapandemin. Överskotten åstadkoms genom att staten fastställer avgiftsnivåer som mer än väl överstiger kostnaderna för flertalet andra socialförsäkringsförmåner, särskilt arbetsmarknadsavgiften som huvudsakligen ska finansiera arbetslöshetsförsäkringen.

Därutöver ingår även den så kallade allmänna löneavgiften i arbetsgivaravgifterna, en avgift som infördes 1995 med motiveringen att finansiera Sveriges EU-medlemskap. Då uppgick avgiften till 1,5 procent, men har sedan dess återkommande höjts och uppgår i dag till 11,62 procent. Löneavgiften är följaktligen inte en socialavgift, utan både i rättslig och ekonomisk mening en skatt. Av tabell 13 framgår att löneavgiften används som en regulator för att hålla arbetsgivaravgifterna på en oförändrad nivå mellan åren. Statens intäkter från arbetsgivaravgifterna överstiger följaktligen med råge kostnaderna för socialförsäkringarna, vilket inte kan betraktas som något annat än en dold beskattning utan lagligt stöd av löntagare och personer som bedriver enskild firma.

TABELL 13
SJUKFÖRSÄKRINGENS INTÄKTER OCH UTGIFTER SAMT ÖVRIGA ARBETSGIVAR-
AVGIFTER INTÄKTER I FÖRHÅLLANDE TILL SAMTLIGA SOCIALFÖRSÄKRINGAR.

SOCIALAVGIFTER	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sjukförsäkringens kostnader	82,2	79,4	80,2	83,0	87,2	89,1	85,4	85,7	80,9	91,7
Sjukförsäkringsavgift	63,3	65,4	58,4	60,3	64,3	78,5	74,4	77	65,9	67,5
Skillnad	-18,9	-14	-21,8	-22,7	-22,9	-10,6	-11	-8,7	-15	-24,2
Socialförsäkringens avgifter och kostnader	-1,1	7,9	1,3	2,2	5,6	29	27,4	34,5	28,5	-6,2
Inklusive allmän löneavgift	114,3	127,3	132,9	139	155,6	185,2	210,6	221,3	244,1	214,7
Inkomst från arbetsgivaravgifterna	427	442	454	471	492	516	541	582	607	622
Andel som inte används för socialförsäkringarna	27%	29%	29%	30%	32%	36%	39%	38%	40%	35%

TABELL 14
ARBETSGIVARAVGIFTERNA MELLAN ÅREN 2011 OCH 2020 I PROCENT.

ARBETSGIVARAVGIFTERNA	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sjukförsäkringsavgift	5,02	5,02	4,35	4,35	4,35	4,85	4,35	4,35	3,55	3,55
Föräldraförsäkringsavgift	2,20	2,20	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60
Ålderspensionsavgift	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21
Efterlevandepensionsavgift	1,17	1,17	1,17	1,17	1,17	1,17	0,7	0,7	0,6	0,6
Arbetsmarknadsavgift	2,91	2,91	2,91	2,91	2,64	2,64	2,64	2,64	2,64	2,64
Arbetssskadeavgift	0,68	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Allmän löneavgift	9,23	9,21	9,88	9,88	10,15	9,65	10,72	10,72	11,62	11,62
Summa/arbetsgivaravgifterna	31,42	31,42	31,42	31,42	31,42	31,42	31,42	31,42	31,42	31,42

Om staten efterlevde gällande lagstiftning för socialavgifterna och återställde den allmänna löneavgiften till sin ursprungliga nivå skulle arbetsgivaravgifterna kunna sänkas från 31,42 till 22,31 procent (se tabell 15). På 2020 års totala lönesumma motsvarar en sådan sänkning cirka 180 miljarder kronor. För en genomsnittslöntagare skulle sänkningen kunna innebära en höjning av månadslönen före skatt med drygt 2 700 kronor. Utmaningen för staten är att hitta en alternativ finansiering för sina åtaganden som bekostas genom dagens dolda beskattning.

¹³ Se lagen om fördelning av socialavgifter (2000:981) om ålderspensionsavgiften (6§).

TABELL 15
**ARBETSGIVARAVGIFTER SOM MOTSVARAR KOSTNADERNA FÖR SOCIAL-
 FÖRSÄKRINGARNA OCH DEN URSPRUNGLIGA ALLMÄNNA LÖNEAVGIFTEN FÖR 2020.**

ARBETSGIVARAVGIFTERNA	2020
Sjukförsäkringsavgift	4,62 %
Föräldraförsäkringsavgift	2,48 %
Ålderspensionsavgift	10,21 %
Efterlevandepensionsavgift	0,54 %
Arbetsmarknadsavgift	2,83 %
Arbetsskadeavgift	0,13 %
Allmän löneavgift	1,5 %
Summa	22,31 %

Källa: Forenas egen beräkning¹⁴

SLUTNOTAN FÖR DEN SVENSKA SJUKFRÅNVARON – 143 MILJARDER KRONOR

Utöver ersättningarna som utbetalas från den allmänna sjukförsäkringen sker också betydande utbetalningar från försäkringar som har till syfte att komplettera den allmänna försäkringen. Merparten av ersättningsbeloppen utbetalas från de kollektivavtalade sjukförsäkringsförmånerna eller motsvarande försäkringar som har tecknats av arbetsgivarna för de anställda. Därutöver tillkommer de sjukförsäkringar som anställda och företagare har tecknat hos privata försäkringsbolag, antingen i form av grupp- eller individuell försäkring. Dessutom utbetalas också betydande belopp från de så kallade premiefrielseförsäkringarna som betalar tjänstepensionspremien när anställda är sjuka. Sammantaget uppskattar vi att utbetalningarna från de kollektivavtalade och individuellt tecknade försäkringarna till minst 16 miljarder kronor under 2020.¹⁵ Tillsammans med den allmänna sjukförsäkringen uppgår den totala försäkringsersättningen till 103 miljarder kronor. Tillfogar vi även arbetsgivarnas kostnader för sjuklöneperioden under de första 14 sjukdagarna, som uppgick till drygt 35 miljarder kronor under 2020, uppgick slutnotan för ersättningen till löntagare vid sjukdom till 143 miljarder kronor.¹⁶ Det betyder att knappt två tredjedelar av sjukfrånvarons ersättningskostnader är försäkrade via det offentliga systemet och en fjärdedel är helt oförsäkrad.

¹⁴ Beräkningen baseras på lönesumman för 2020 som uppgick till 1 980 miljarder kronor. Intäkterna från arbetsgivaravgifterna uppgick till 622,1 miljarder kronor 2020 och arbetsgivaravgiften var 31,42% (622,1/0,3142=1 980)

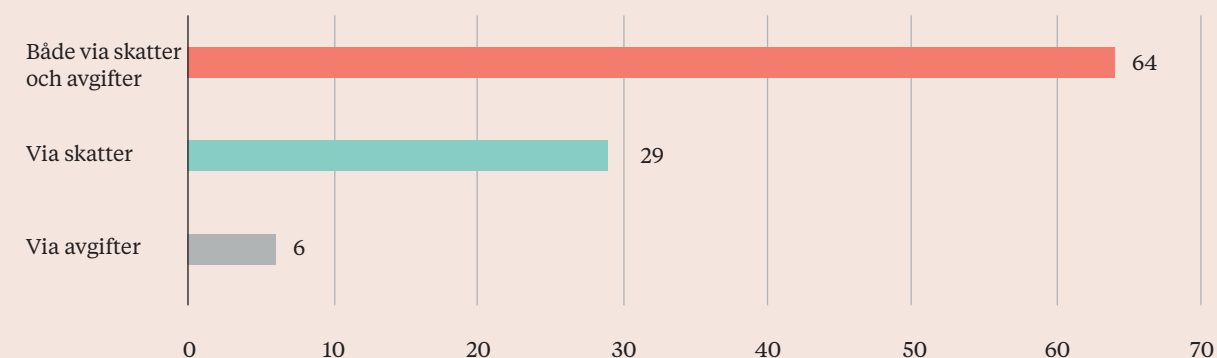
¹⁵ Uppskattningen görs på basis av uppgifter från Svensk försäkring.

¹⁶ Försäkringskassan.

HÖG BETALNINGSVILJA FÖR EN TRYGGARE SJUKFÖRSÄKRING

Kännedomen om hur sjukförsäkringen finansieras är mycket låg hos den yrkesverksamma befolkningen. I vår intervjuundersökning var det endast sex procent som kände till att finansieringen sker via arbetsgivaravgifterna. En klar majoritet tror att finansieringen sker via både avgifter och skatter, 64 procent, medan 29 procent tror att det sker via skatter. Två tredjedelar av de yrkesverksamma underskattar hur mycket en genomsnittslöntagare betalar för sjukförsäkringen per år. Hälften av dessa tror att genomsnittslöntagare betalar upp till 10 000 kronor per år, medan den faktiska avgiftskostnaden uppgår till drygt 16 200 kronor per år (se diagram 16). Ett pris som två av tre yrkesverksamma tycker är rimligt med tanke på sjukförsäkringens ersättningsnivåer och villkor. En av fyra tycker däremot att avgiften ska sänkas och knappt en av tio tycker att den ska höjas (se diagram 16)

DIAGRAM 14
FÖRSÄKRINGSKASSAN ANSVARAR FÖR DEN ALLMÄNNA SJUKFÖRSÄKRINGEN. HUR TROR DU ATT DEN FINANSIERAS, VIA SKATTER ELLER AVGIFTER SOM DU SOM ANSTÄLLD BETALAR VIA DE SÅ KALLADE ARBETSGIVARAVGIFTERNA? (PROCENT)

DIAGRAM 15
HUR MYCKET UPPSKATTAR DU ATT GENOMSNIITSLÖNTAGAREN BETALAR FÖR SJUKFÖRSÄKRINGEN PER ÅR? (PROCENT)

